

**ВИЩИЙ
АНТИКОРУПЦІЙНИЙ
СУД**

**Аналіз
здійснення судочинства
Вищим антикорупційним судом
у 2023 році
(як судом першої інстанції)**

Київ
2024

ЗМІСТ

1	Загальні обсяги процесуальної діяльності	2
2	Розгляд справ кримінального провадження	5
2.1	Рух справ та їх узагальнені характеристики	5
2.2	Відомості про кількість осіб, провадження щодо яких завершено та вироків щодо яких набрали законної сили. Призначені покарання	7
2.2.1	Кількість осіб, рішення щодо яких ухвалено у 2022 році	7
2.2.2	Покарання засуджених, вироків щодо яких набрали законної сили у 2022 році	8
3	Розгляд процесуальних звернень, поданих в порядку здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні	9
3.1	Клопотання слідчого, дізнавача, прокурора та інших осіб на стадії досудового розслідування	10
3.2	Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора під час досудового розслідування	12
3.3	Заяви про відвід	13
4	Розгляд заяв про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях за нововиявленими й виключними обставинами	14
5	Провадження у цивільних справах за позовами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави	14
6	Провадження в адміністративних справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»	15
7	Статистика окремих заходів щодо забезпечення розгляду справ	15
8	Висновки	16

1. Загальні обсяги процесуальної діяльності

У 2023 році ВАКС, як суд першої інстанції, здійснював судочинство у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції (підсудності) та в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у таких кримінальних провадженнях, у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави в порядку цивільного судочинства, у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», у порядку адміністративного судочинства, у складі 27 суддів.

У звітному періоді у провадженні ВАКС перебувало 11357 справ і матеріалів, а саме:

- 344 кримінальних провадження (3 % загального обсягу справ і матеріалів суду);
- 10944 клопотання, скарги, заяви під час досудового розслідування кримінальних проваджень (96 %);
- 16 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами (у кримінальному провадженні);
- 8 клопотань у порядку виконання судових рішень (6 – у кримінальному провадженні, 1 – в адміністративному, 1 – у цивільному);
- 7 позовних заяв про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;
- 2 заяви про відвід судді у цивільному провадженні;
- 1 заява про забезпечення доказів, позову до подання позовної заяви (у цивільному провадженні).

Надійшло до ВАКС у звітному періоді 11024 справ і матеріалів, з яких:

- 130 кримінальних проваджень (1 % загального обсягу надходження справ і матеріалів до суду);
- 10829 клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування (98 %);
- 31 позовна заява про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»;
- 16 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами (у кримінальному провадженні);
- 8 клопотань у порядку виконання судових рішень (6 – у кримінальному провадженні, 1 – в адміністративному, 1 – у цивільному);
- 7 позовних заяв про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;
- 2 заяви про відвід судді у цивільному провадженні;
- 1 заява про забезпечення позову до подання позовної заяви (у цивільному провадженні).

Загальний показник надходження справ і матеріалів до ВАКС у порівнянні з 2022 роком (6750) значно збільшився, а саме: на 4274 одиниці або на 63 %. Аналіз статистичних даних показує, що збільшення загальних показників надходження відбулося з рахунок збільшення надходження усіх видів справ і матеріалів (окрім клопотань в порядку виконання судових рішень у кримінальному провадженні).

Детально зміни у кількості справ та матеріалів, що надійшли на розгляд ВАКС у 2022 році та у 2023 році, відображено у гістограмі 1.

Гістограма 1

* 6 – у кримінальному провадженні, 1 – в адміністративному провадженні, 1 – у цивільному провадженні

Кількість проваджень, розгляд яких завершено у 2023 році, становить 10990. Частка розглянутих у звітному періоді справ і матеріалів становить 97 % тих, що перебували у провадженні ВАКС. Найбільшу їх частину складають клопотання, скарги, заяви, подані під час досудового розслідування кримінальних проваджень – 10849 або 99 % усіх розглянутих справ та матеріалів. Кількість кримінальних проваджень, розгляд яких завершено, становить 84, інших розглянутих проваджень – 57.

Інформацію про розгляд ВАКС у 2023 році справ та матеріалів за видами судових рішень відображено у схемі 1.

Схема 1

Закінчено розгляд справ і матеріалів 10990

із постановленням вироку/ розглянуто по суті вимог, заявлених у зверненні			
закінчено провадження без розгляду по суті вимог		9768	
		89%	
(повернуто, відмовлено у відкритті провадження, залишено без розгляду, закрито провадження, інше)	із постановленням вироку/ вирішенням питання, заявленого у клопотанні (поданні)	із задоволенням заявлених вимог	з відмовою у задоволенні вимог звернення
1228	71	7541	2150
11%	1%	77%	22%

Розглянуті ВАКС у порядку кримінального судочинства провадження у 2023 році становлять майже 100% загальної кількості розглянутих ВАКС справ і матеріалів, які розподілилися так:

- 84 кримінальних провадження (1 % загального обсягу надходження справ і матеріалів до суду);
- 9082 клопотання слідчого, дізнавача, прокурора та інших осіб (83 %);
- 1549 скарг на дії, рішення чи бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора та інших осіб під час досудового розслідування (14 %);
- 218 заяв про відвід під час досудового розслідування (2 %);
- 29 позовних заяв про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»;
- 14 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами (у кримінальних провадженнях);
- 8 клопотань в порядку виконання судових рішень (6 – у кримінальному провадженні, 1 – в адміністративному, 1 – у цивільному);
- 3 позовні заяви про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;
- 2 заяви про відвід судді у цивільному провадженні;
- 1 заява про забезпечення позову до подання позовної заяви (у цивільному провадженні).

Загальний показник розгляду справ і матеріалів у 2023 році (10990) порівняно з показником 2022 року (6675) збільшився на 4315 одиниць або на 65 %. Детальна інформація про динаміку розгляду процесуальних звернень викладено в наступних розділах цього аналізу.

Кількість справ і матеріалів, що залишились нерозглянутими у звітному періоді, становить 367, що становить 3 % проваджень, що перебували на розгляді ВАКС. За видами процесуальних звернень цей показник розподіляється наступним чином:

- 260 кримінальних проваджень (71 % загальної кількості справ і матеріалів, що залишились нерозглянутими ВАКС на кінець звітного періоду);
- 59 клопотань слідчих, дізнавачів, прокурорів, інших осіб під час досудового розслідування (16 % усього залишку);
- 34 скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, дізнавачів, прокурорів під час досудового розслідування (9 %);
- 2 заяви про відвід під час досудового розслідування;
- 2 заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами (у кримінальному провадженні);
- 6 позовних заяв про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», або 2 %;
- 4 позовні заяви про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави або 1 %.

Не дивлячись на збільшення кількості нерозглянутих на кінець звітного періоду справ та матеріалів з 348 у 2022 році до 367 у 2023 році (на 19 одиниць або на 5 %), їх частка (частка залишку) у загальному обсязі справ і матеріалів, що перебували на розгляді впродовж звітного періоду, зменшилась з 5 % (2022) до 3 % (2023).

2. Розгляд справ кримінального провадження

2.1. Рух справ та їх узагальнені характеристики

У 2023 році на розгляді ВАКС перебувало 344 кримінальних провадження стосовно 783 осіб, 337 з яких – провадження за обвинувальними актами, 7 – за клопотаннями про звільнення від кримінальної відповідальності. 130 із цих проваджень стосовно 291 особи надійшли до суду у звітному періоді.

За видами кримінальних правопорушень кримінальні провадження, що перебували на розгляді ВАКС, розподіляються так:

- 4 – щодо кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України (1 % загальної кількості кримінальних проваджень, що перебували на розгляді у звітному періоді);

- 97 – проти власності (28 %);

- 42 – у сфері господарської діяльності (12 %);

- 2 – проти громадської безпеки;

- 1 – проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та проти журналістів;

- 198 – у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (58 %).

Більшість проваджень, розгляд яких здійснювався ВАКС у 2023 році, класифікуються як тяжкі й особливо тяжкі. Кількість проваджень щодо злочинів таких ступенів тяжкості у звітному періоді становила 309 або 90 % усіх справ суду. Кількість осіб, які обвинувачуються у вчиненні тяжких і особливо тяжких злочинів – 737 або 94 % усіх обвинувачених у кримінальних провадженнях ВАКС.

У провадженні ВАКС у звітному періоді перебувало 88 справ стосовно 96 осіб, до яких застосовується особливий порядок кримінального провадження (стаття 480 КПК України).

У звітному періоді 2023 року ВАКС завершено 84 кримінальних провадження (24 % тих, що перебували на розгляді) щодо 120 осіб. За результатами розгляду цих справ судом ухвалено:

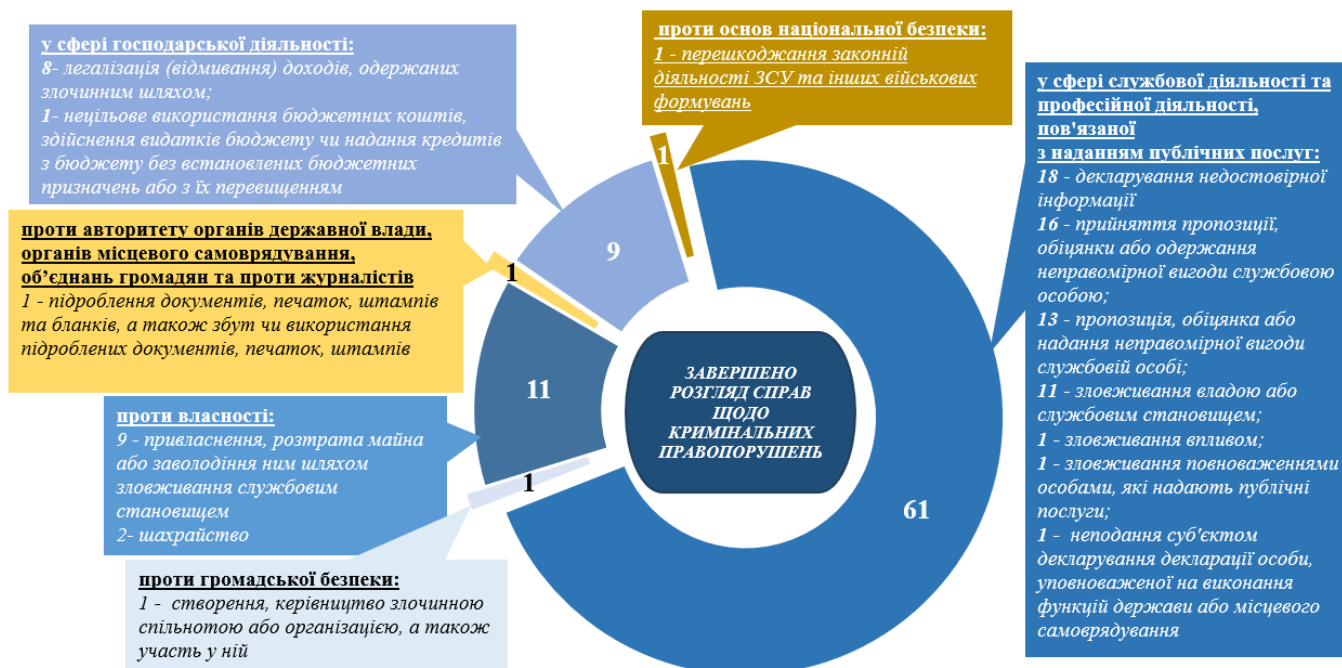
- 65 вироків, що становить 78 % всіх судових рішень, ухвалених за результатами розгляду кримінальних проваджень;

- 13 ухвал про закриття кримінального провадження (15 %);

- 6 ухвал про задоволення клопотань прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності (7 %).

Детальну інформацію про кількість кримінальних проваджень, розгляд яких ВАКС закінчено у 2023 році, за видами кримінальних правопорушень відображено у діаграмі 1.

Інформація про види кримінальних правопорушень, розгляд справ щодо яких завершено ВАКС у 2023 році

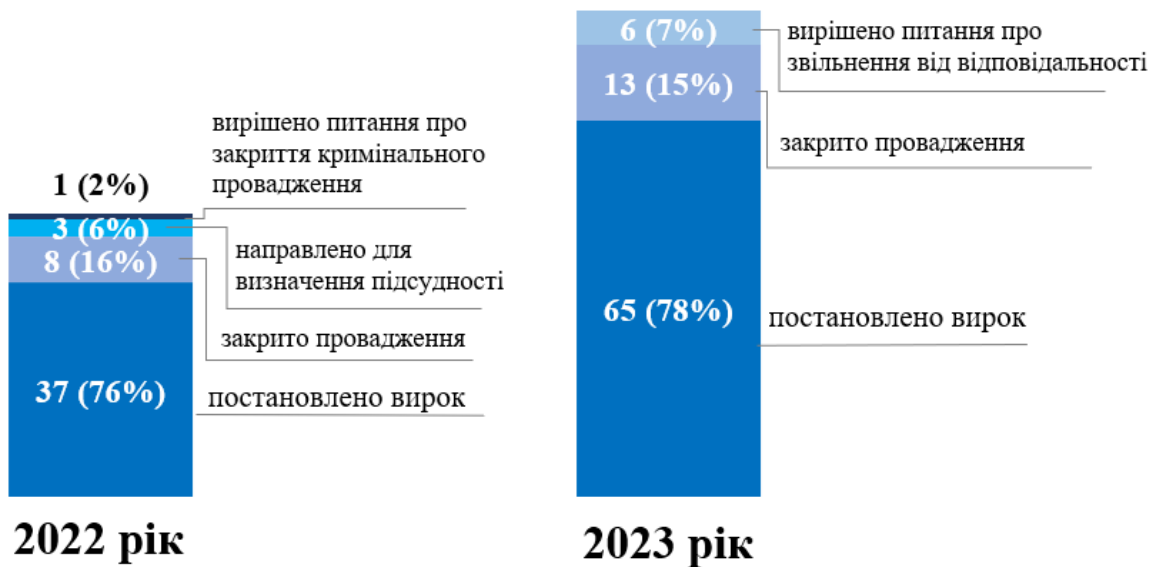
Кількість кримінальних проваджень, розгляд яких завершено упродовж 2023 року (84) порівняно із 2022 роком (49) збільшилась на 35 або на 71 %. Серед завершених розглядом частка проваджень, розглянутих із ухваленням вироку (65), складає 78 %. Кількість ухвалених у 2023 році вироків (65) значно перевищує кількість вироків, ухвалених судом у 2022 році (37) – на 28 судових рішень або на 76 %.

У 2023 році зросла кількість судових рішень про закриття кримінального провадження (13) порівняно із показником 2022 року (8). Причинами закриття провадження у 2023 році стали: закінчення строків давності (9 судових рішень), закінчення строку досудового розслідування, визначеного статтею 219 КПК України, після повідомлення особі про підозру (2 судових рішення), дійове каяття обвинуваченого (1 судове рішення), смерть обвинуваченого (1 судове рішення).

Із 9 проваджень, закритих у 2023 році через закінчення строку притягнення особи до кримінальної відповідальності, 7 стосувались обвинувачення у скоєнні правопорушень, передбачених статтею 366-2 КК України, ще 2 – статтею 364 КК України. За даними автоматизованої системи документообігу суду обвинувальні акти щодо обвинувачення за статтею 366-2 КК України передано до суду для розгляду майже перед закінченням строків притягнення до кримінальної відповідальності (від 1,5 до 3,5 місяців до закінчення строку), а за статтею 364 КК України – вже після закінчення цього строку (в одній із справ пройшло понад рік зі спливу строку). Середня частота призначення судових засідань для розгляду справ за статтею 366-2 КК України становила 1 засідання на тиждень, що свідчить про вжиття судом належних заходів до розгляду справ у розумний строк. Водночас результати їх розгляду – закриття провадження у зв'язку зі спливом строків давності – вказують на недостатність строків, залишених суду для розгляду і вирішення справ по суті обвинувачення.

Детальну інформацію щодо результатів розгляду кримінальних проваджень у 2023 році у порівнянні з 2022 роком відображено в гістограмі 2.

Результати розгляду ВАКС кримінальних проваджень у 2022 році та 2023 році

Станом на 01 січня 2024 року в провадженні ВАКС перебувало 260 кримінальних проваджень стосовно 663 осіб.

2.2. Відомості про кількість осіб, провадження щодо яких завершено та вирoki щодо яких набрали законної сили. Призначені покарання

2.2.1. Кількість осіб, справи щодо яких розглянуто у 2023 році

Упродовж 2023 року ВАКС розглянуто 84 кримінальних провадження стосовно 120 осіб.

За кількістю осіб розглянуті у 2023 році кримінальні провадження розподіляються так:

- 83 особи визнано винними у скоєнні кримінальних правопорушень та засуджено, що становить 69 % усіх осіб, щодо яких ВАКС закінчено кримінальні провадження;
- 6 осіб визнано невинуватими й виправдано (5 %);
- 25 осіб, щодо яких кримінальне провадження закрито (21 %);
- 6 осіб, щодо яких вирішено питання про звільнення від кримінальної відповідальності (5 %).

Із числа осіб, кримінальні провадження стосовно яких закрито у 2023 році, найбільшу кількість складають особи, справи щодо яких закрито у зв'язку з закінченням строку досудового розслідування після повідомлення особі про підозру (12 обвинувачених або 48 %). Провадження стосовно 10 осіб (40 %) закрито у зв'язку із закінченням строків давності; відносно 2 осіб (8 %) – у зв'язку зі смертю обвинувачених, щодо 1 особи (4 %) – у зв'язку з дійовим каяттям.

Підставами звернення прокурорів до ВАКС у 2023 році із поданнями про звільнення осіб, що підозрюються у скоєнні кримінальних правопорушень, від кримінальної відповідальності були закінчення строків давності (щодо 4 осіб) та дійове каяття підозрюваних (щодо 2 осіб). За результатами розгляду зазначених подань усіх осіб звільнено від кримінальної відповідальності із закриттям кримінальних проваджень щодо них.

У 2023 році ухвалено вироків щодо 89 осіб:

- 83 особи – визнано винуватими у вчиненні інкримінованих їм кримінальних правопорушень та засуджено (93 % осіб, щодо яких ВАКС ухвалено вирок);

- 6 осіб (7 %) – виправдано.

Із числа засуджених 37 осіб (45 % усіх засуджених) звільнено від відбування покарання з випробуванням.

За вироків, ухваленими у 2023 році, до 26 осіб застосовано конфіскацію майна або його частини як додаткове покарання. Щодо 8 осіб прийнято рішення про застосування спеціальної конфіскації – примусового безоплатного вилучення у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, встановлених статтею 96-2 КК України (конфісковано коштів у національній та іноземній валютах на суму, еквівалентну 333 862 101,62 гривень, та інше майно).

2.2.2. Покарання засуджених, вироків щодо яких набрали законної сили у 2023 році

Упродовж 2023 року набрали законної сили вироків щодо 60 засуджених осіб, з них:

- 22 особи засуджено до позбавлення волі;
- до 5 осіб застосовано основне покарання у виді штрафу;
- 28 осіб звільнено від відбування покарання з випробуванням;
- 5 осіб звільнено від покарання у зв'язку із закінченням строків давності.

За вироків, що набрали законної сили, основне покарання у виді позбавлення волі на строк до 5 років призначено 10 особам або у 45 % випадків засудження до позбавлення волі, на строк від 5 до 10 років – 11 особам або у 50 % випадків. Основне покарання у виді позбавлення волі на строк від 10 до 15 років призначено 1 особі або у 5 % випадків.

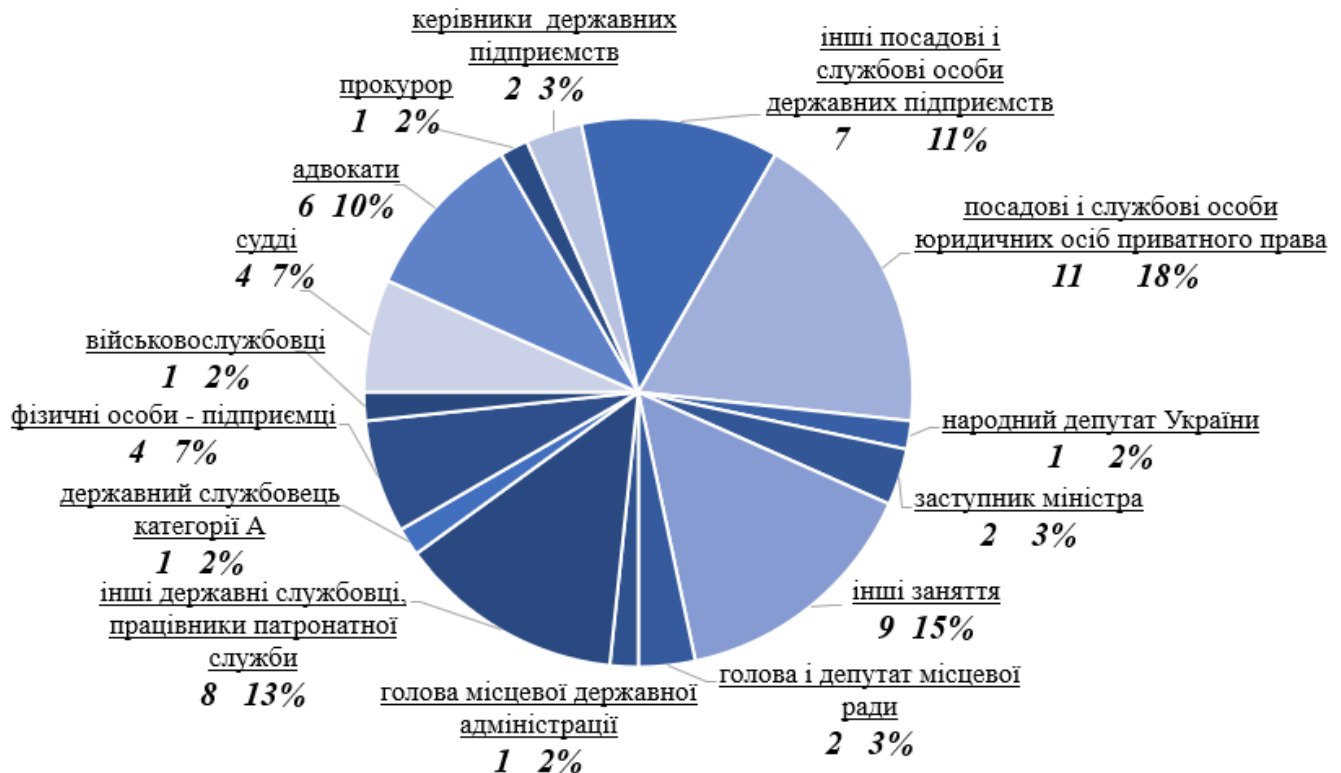
Крім цього, вироків, що набрали законної сили у 2023 році, ВАКС застосовано до засуджених додаткові покарання:

- до 34 осіб – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- до 16 осіб – конфіскацію майна;
- до 10 осіб – штраф;
- 2 особи позбавлено військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

За вироків, що набрали законної сили у 2023 році, до 6 осіб застосовано спеціальну конфіскацію грошових коштів на загальну суму 121 749 379,89 гривень та іншого майна (грошову оцінку в судовому рішенні не визначено).

Інформацію про заняття засуджених, вироків щодо яких набрали законної сили у 2023 році, на час вчинення ними кримінальних правопорушень відображено у діаграмі 2.

**Інформація про заняття засуджених осіб,
вироки щодо яких набрали законної сили у 2023 році**

За ступенем тяжкості вчинених кримінальних правопорушень особи, щодо яких вироки набрали законної сили у 2023 році, розподілились наступним чином:

- 9 осіб або 15 % вчинили нетяжкі злочини;
- 38 осіб або 63 % вчинили тяжкі злочини;
- 13 осіб або 22 % вчинили особливо тяжкі злочини.

3. Розгляд процесуальних звернень, поданих в порядку здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні

На розгляді ВАКС у 2023 році перебувало 10944 клопотань, скарг та заяв, поданих на стадії досудового розслідування кримінальних проваджень. Безпосередньо у звітному періоді до суду надійшло 10829 таких матеріалів.

За видами зазначені процесуальні звернення, що перебували в провадженні суду у звітному періоді, розподіляються так: 9141 клопотання слідчих, дізнавачів, прокурорів, інших осіб під час досудового розслідування (84 % проваджень за клопотаннями, скаргами, заявами), 1583 скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, дізнавачів, прокурорів під час досудового розслідування (14 %) та 220 заяв про відвід під час досудового розслідування (2 %).

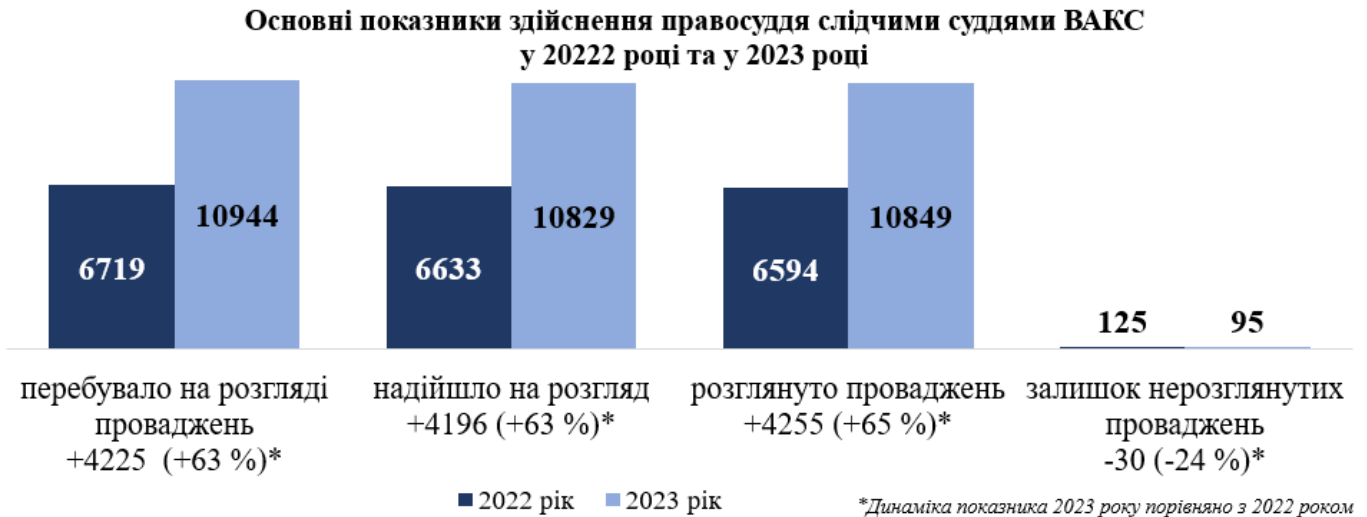
Кількість проваджень за клопотаннями, скаргами, заявами, розгляд яких завершено у 2023 році, становить 10849, або 99 % загальної кількості таких матеріалів, що перебували на розгляді ВАКС. За результатами розгляду зазначених процесуальних звернень:

- 9650 проваджень закінчено розглядом по суті вимог звернення (89 % завершених);
- 445 звернень повернуто заявникам (4 %);
- у 754 справах ухвалено інші рішення (7 %).

Станом на 01 січня 2024 року залишок нерозглянутих проваджень за клопотаннями, скаргами, заявами становить 95 або 1 % таких звернень, що перебували на розгляді в суді у звітному періоді.

Інформацію щодо основних показників здійснення судочинства слідчими суддями ВАКС у 2023 році та у 2022 році відображено у гістограмі 3.

Гістограма 3

Із наведених у гістограмі 3 показників вбачається значне зростання основних показників руху проваджень у 2023 році, що спричинено стрімким збільшенням кількості матеріалів, які надійшли на розгляд.

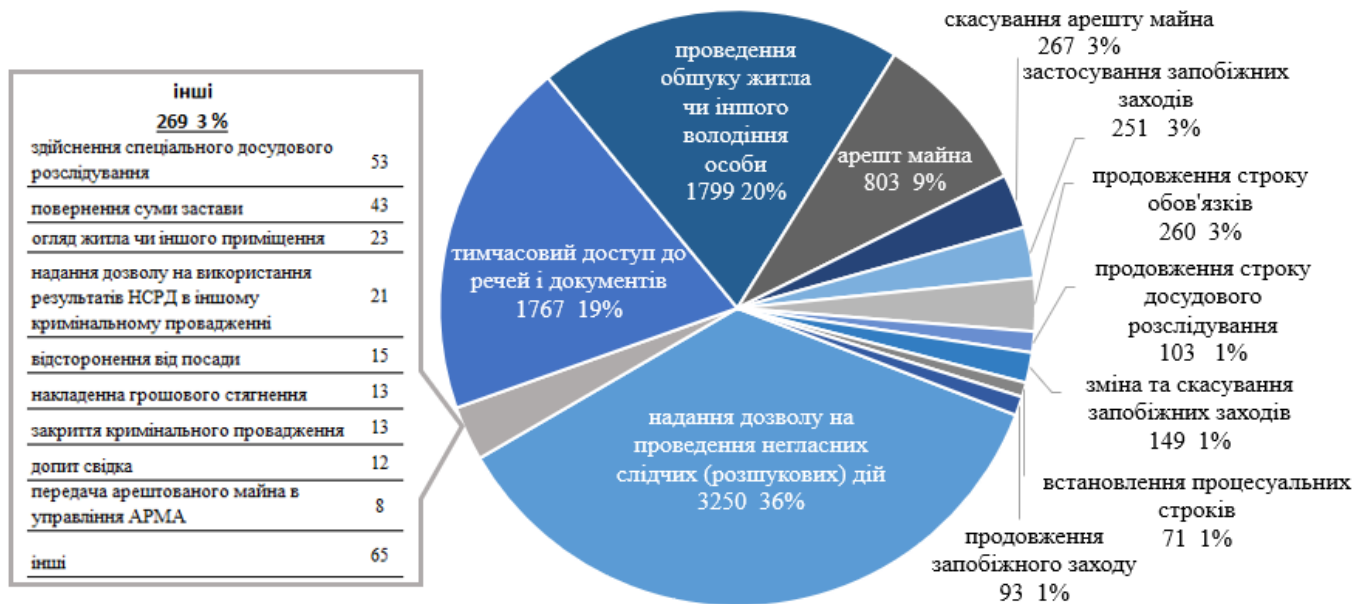
3.1. Клопотання слідчого, дізнавача, прокурора та інших осіб на стадії досудового розслідування

У 2023 році на розгляд слідчих суддів ВАКС надійшло 9060 клопотань під час досудового розслідування. Із урахуванням залишку попереднього звітнього періоду всього у провадженні суду перебувало 9141 клопотань слідчого, дізнавача, прокурора та інших осіб.

У звітному періоді слідчі судді ВАКС розглянули 9082 клопотання (99 % тих, що перебували на розгляді).

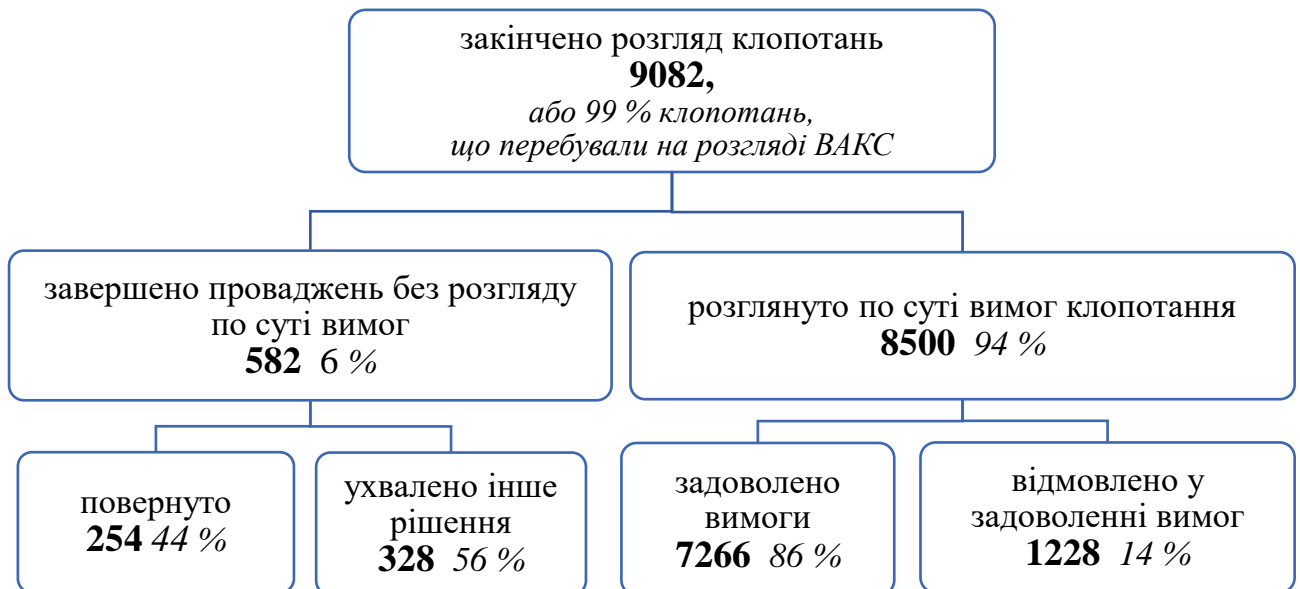
Детальну інформацію щодо структури клопотань, розглянутих ВАКС у 2023 році, за категоріями наведено в діаграмі 3.

Структура клопотань, що були розглянуті ВАКС у 2023 році
(за категоріями)

Структуру результатів розгляду клопотань за видами судових рішень наведено у схемі 2.

Схема 2

Порівнюючи кількість клопотань досудового розслідування, що надійшли на розгляд у 2023 (9060) та у 2022 роках (5781), спостерігаємо збільшення на 3279 одиниць або на 57 %. Пропорційно відбулося збільшення й кількості розглянутих клопотань з 5746 (2022 рік) до 9082 (2023 рік) на 3336 або 58 %.

Аналізуючи показники надходження (9060) та розгляду (9082) клопотань у звітному періоді, необхідно зазначити, що слідчі судді ВАКС своєчасно опрацьовують клопотання досудового розслідування та оперативно здійснюють їх розгляд.

Станом на кінець звітнього періоду нерозглянутими залишилися 59 клопотань, або менше 1 % загальної кількості клопотань, що перебували на розгляді ВАКС.

3.2. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора під час досудового розслідування

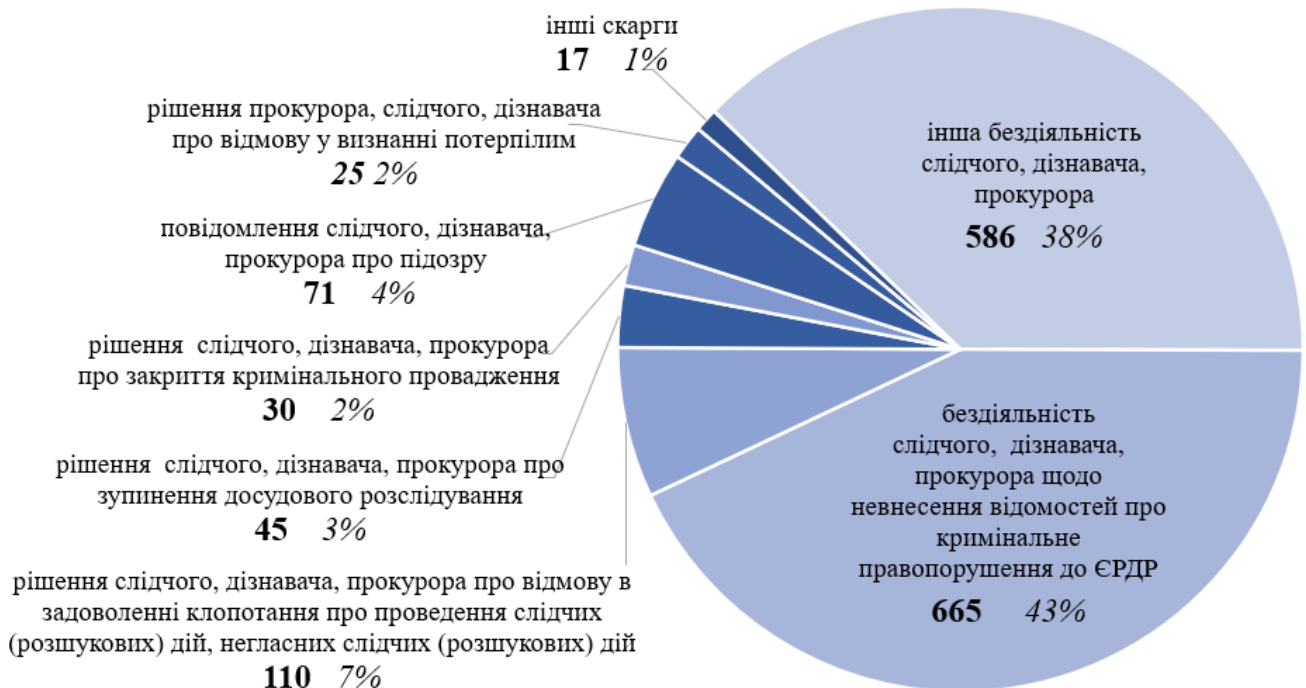
У 2023 році на розгляді слідчих суддів ВАКС перебувало 1583 скарги, подані учасниками кримінального провадження на стадії досудового розслідування, з яких 1556 надійшли у звітному періоді.

У 2023 році закінчено розгляд 1549 проваджень за скаргами, що становить 98 % процесуальних звернень такого виду, які перебували на розгляді в суді.

Детальну інформацію про структуру розглянутих ВАКС скарг за категоріями подано в діаграмі 4.

Діаграма 4

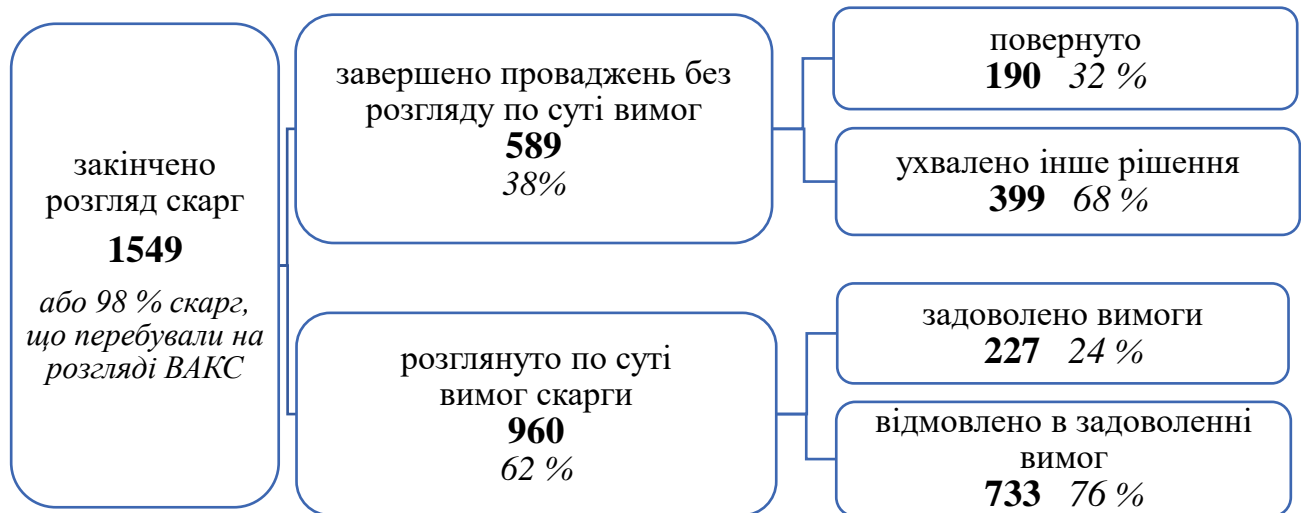
Структура скарг, розгляд яких завершено ВАКС у 2023 році, за категоріями

Структура скарг, розгляд яких здійснюється у ВАКС, показує, що найбільшу їх частину у 2023 році складають скарги на бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора (81 % усіх звернень цього виду). Серед скарг на бездіяльність 53% – щодо оскаження бездіяльності, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Частка кожної з інших розглянутих ВАКС категорій скарг не перевищує 10 % загальної кількості розглянутих скарг.

Структуру судових рішень, ухвалених слідчими суддями ВАКС за результатами розгляду скарг, наведено у схемі 3.

Із наведеного у схемі вбачається, що слідчими суддями у 2023 році відмовлено у задоволенні 76 % скарг із числа розглянутих по суті. Кожну восьму скаргу ВАКС повернуто заявникам.

Кількість скарг, що надійшли у 2023 році (1556), порівняно із 2022 роком (722) збільшилася більше ніж удвічі або на 116 %, показник кількості розглянутих скарг збільшився на 115 % відповідно. Зміну зазначених показників відображено у гістограмі 4.

Гістограма 4

Станом на кінець звітного періоду нерозглянутими залишалися 34 скарги або 2 % загальної кількості скарг, що перебували на розгляді ВАКС.

3.3. Заяви про відвід

У 2023 році на розгляді ВАКС перебувало 220 заяв про відвід слідчого судді, прокурора, детектива (слідчого, дізнавача), експерта або самовідвід слідчого судді під час досудового розслідування, 213 з яких надійшли у звітному періоді.

Так, на розгляді слідчих суддів перебувало:

- 201 заява про відвід (самовідвід) слідчого судді (91 % заяв про відводи, що перебували на розгляді ВАКС);
- 10 заяв про відвід слідчого, дізнавача, детектива (5 %);

- 5 заяв про відвід прокурора (2 %);
- 4 заяви про відвід експерта (2 %)

У досліджуваному періоді закінчено розгляд 218 заяв про відвід (99 % таких звернень, що перебували на розгляді). Задоволенням вимог заяв про відвід (самовідвід) слідчого судді закінчився розгляд 13 заяв: 7 заяв про самовідвід слідчого судді, 5 про відвід слідчого судді та 1 – про відвід детектива.

У задоволенні вимог 177 заяв про відвід (самовідвід) відмовлено. Частка заяв учасників кримінального провадження, залишених без задоволення (складає 93 % розглянутих по суті), як і в попередні періоди, є значною та свідчить про невмотивованість заявлених учасниками кримінального провадження відводів.

Аналогічно ситуації з іншими видами процесуальних звернень, у 2023 році показники надходження і розгляду поданих заяв про відвід значно зросли. Детальну інформацію про надходження та розгляд заяв про відвід відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Перебувало на розгляді		Надійшло у звітному періоді		Завершено розгляд		Залишок	
2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік
136	220	130	213	128	218	8	2
+84 або +62 %		+83 або +64 %		+90 або на +70 %		-6 або на -75 %	

Нерозглянутими станом на 01 січня 2024 року залишалися 2 заяви про відвід.

4. Розгляд заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами

У 2023 році на розгляді ВАКС перебувало:

- 15 заяв про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях за нововиявленими обставинами;
- 1 заява про перегляд судового рішення у кримінальному провадженні за виключними обставинами.

Кількість звернень цієї категорії, що надійшли до суду у 2023 році (16) вчетверо збільшилась порівняно із аналогічним показником 2022 року (4).

Розгляд 13 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами завершено поверненням їх заявнику, 1 заяву про перегляд судового рішення за виключними обставинами розглянуто по суті вимог із відмовою в їх задоволенні.

Розгляд 2 заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами залишився незавершеним станом на 01 січня 2024 року.

5. Провадження у цивільних справах за позовами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави

У 2023 році від прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на розгляд ВАКС надійшло 7 позовних заяв про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, що більше, ніж у 2022 році (3), на 4 одиниці або на 133 %.

У цивільних провадженнях упродовж 2023 року ухвалено 3 судових рішення, як і у 2022 році. За результатами розгляду у задоволенні 1 позовної заяви відмовлено, 2

позовні заяви задоволено та стягнуто до Державного бюджету України необґрунтовані активи на загальну суму 3 822 154,12 гривень.

Станом на кінець звітного періоду у провадженні суду перебували 4 цивільні позовні заяви.

6. Провадження в адміністративних справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»

В адміністративних справах за позовами про застосування санкції, передбаченої підпунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», ВАКС стягує у дохід держави активи, що належать фізичним або юридичним особам, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (у тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) та/або сприяли вчиненню таких дій іншими особами. Зазначену санкцію ВАКС застосовує щодо майна (активів), яке безпосередньо або через афілійованих осіб належить резидентам держави-агресора – російської федерації.

У 2023 році від Міністерства юстиції України на розгляд ВАКС надійшов 31 адміністративний позов про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції». Показник надходження адміністративних справ у 2023 році у 3,5 рази перевищує цей показник 2022 року (9). З урахуванням позовів, розгляд яких не завершено у попередньому році, на розгляді ВАКС у 2023 році перебували 35 адміністративних позовних заяв.

Розгляд 29 позовних заяв завершено у поточному звітному періоді, а саме: 2 позовні заяви повернуто заявнику, 27 – розглянуто по суті позовних вимог (усі задоволено у повному обсязі або частково).

Згідно із ухваленими судовими рішеннями в адміністративних справах стягнуто в дохід держави об'єкти нерухомості, грошові кошти, акції, частки в статутних капіталах юридичних осіб, інше майно, зокрема:

- будинки і квартири – 39 об'єктів загальною площею понад 4600 кв.м.;
- земельні ділянки – 25 об'єктів загальною площею понад 160 га;
- транспортні засоби – 281 об'єкт;
- нежитлові приміщення – 71 об'єкт загальною площею понад 54 000 кв.м.;
- грошові кошти (на рахунках у банках, на балансі Казначейства, право вимоги грошових коштів) на суму майже 47 млн. гривень, 1 200 євро, майже 53 млн. російських рублів.

Станом на 01 січня 2024 року ВАКС продовжено розгляд 6 позовних заяв у порядку адміністративного судочинства.

7. Статистика окремих заходів щодо забезпечення розгляду справ

Для забезпечення розгляду судових справ, що перебували в провадженні у 2023 році, ВАКС призначено 15203 судових засідання, зокрема:

- 10457 – для розгляду клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування;
- 4342 – у кримінальних провадженнях;
- 41 – для розгляду позовів цивільного провадження;
- 109 – для розгляду позовів адміністративного провадження;
- 254 – для розгляду інших процесуальних звернень.

Порівнюючи кількість судових засідань, призначених у 2022 та 2023 роках, спостерігаємо зростання на 57 % (+5548), що обумовлено значним збільшенням надходження справ і матеріалів до ВАКС у звітному періоді 2023 року. Аналізуючи кількість призначених судових засідань за видами судочинства, можна відмітити збільшення показників кількості за всіма напрямками діяльності суду: для розгляду клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування – на 76 % (+4508), кримінальних проваджень – на 23 % (+824), позовів цивільного провадження – на 8 % (+3), позовів адміністративного провадження – на 506 % (+ 91).

Під час розгляду 5012 судових справ здійснювалося фіксування судового процесу технічними засобами, а 305 справ – із застосуванням режиму відеоконференції.

Під час розгляду кримінальних проваджень судом ухвалено 65 судових рішень, якими вживалися заходи для підвищення оперативності розгляду справ, зокрема, щодо приводу обвинувачених та свідків, зміни запобіжного заходу, накладення грошових стягнень, тощо. У 2023 році на користь держави звернуто 56 000 000 гривень застави, внесеної за осіб, яким обирався такий запобіжний захід та які порушили покладені на них під час застосування цього запобіжного заходу обов'язки.

Упродовж 2023 року згідно із судовими рішеннями ВАКС звернуто до виконання 39 виконавчих документів на загальну суму 214 322 602 гривні.

Середня тривалість судових проваджень, розглянутих у 2023 році, становить:

- 455 днів – справ кримінального провадження;
- 4 дні – справ досудового розслідування;
- 37 днів – справ цивільного судочинства;
- 18 днів – справ адміністративного судочинства.

8. Висновки

Отже, ВАКС у 2023 році розглянуто майже 11 тисяч справ і матеріалів, зокрема, завершено розгляд 84 кримінальних проваджень та 10849 клопотань, скарг та заяв досудового розслідування, 3 позовних заяв у порядку цивільного судочинства і 29 – в порядку адміністративного судочинства.

Загальний показник розгляду ВАКС справ і матеріалів у 2023 році характеризується збільшенням порівняно з показником 2022 року на 65 % (на 4315 справ і матеріалів), що пропорційно збільшенню кількості справ і матеріалів, що надійшли на розгляд ВАКС (+ 4274 або 63 %).

Як і у попередні роки, незмінно високим є показник ефективності розгляду ВАКС судових справ, у 2023 році він становить 100 %.

На підставі судових рішень ВАКС на обороноздатність України у 2023 році спрямовано грошових коштів на загальну суму 409 921 483 гривень.

Оцінюючи ефективність здійснення судочинства ВАКС, потрібно звернути увагу на збільшення кількості вироків, ухвалених у 2023 році, (65) порівняно з 2022 роком (37) – показник виріс на 76 %.

Попри збільшення кількості ухвалених вироків показник залишку кримінальних проваджень також зростає, оскільки швидкість розгляду не надає ВАКС змоги вирішити усі справи, що надходять. Цей показник (залишку) у 2023 році (260) виріс порівняно із показником 2022 року (219) на 41 кримінальне провадження або на 19 %.

Середня тривалість розгляду ВАКС кримінального провадження у 2023 році становить 455 днів. Варто зазначити, що у 2023 році зросло також і надходження кримінальних проваджень до ВАКС, так, до суду надійшло на 46 кримінальних проваджень більше, ніж у 2022 році, тобто показник надходження виріс на 55%.

Цілком обґрунтованим на цьому фоні є рішення Вищої ради правосуддя від 26 вересня 2023 року № 930/0/15-23, яким збільшено штатну чисельність суддів ВАКС у суді першої інстанції з 27 до 42, що має призвести до посилення інституційної спроможності ВАКС в умовах постійного зростання навантаження та прискорити процес розгляду справ.

**Відділ судової статистики,
аналітичної роботи
та узагальнення судової практики**

01 лютого 2024 року